

CIRCE

Het beroemdste verhaal over Circe is haar ontmoeting met Odysseus, die op het eiland was geland. Na de nodige ontberingen hoopte hij hier onderdak en voedsel voor zichzelf en zijn bemanningsleden te vinden.

Odysseus kon niet vermoeden dat op dit eiland een machtige tovenares woonde. Hij stuurde een aantal mannen uit om voedsel te vinden.

Circe lokte hen over naar haar paleis, waar ze hen te eten gaf en in zwijnen veranderde.

Toen ze niet terugkwamen, ging Odysseus zelf op onderzoek uit. De god Hermes kwam hem tegemoet en waarschuwde hem voor Circe; hij gaf Odysseus een toverkruid, waardoor Circes toverdrank geen macht over hem had.

Circe viel voor de charme van Odysseus en gaf zijn bemanningsleden hun oorspronkelijke

gedachte terug. Een jaar lang bleeften Odysseus en zijn metgezellen door op het eiland van Circe en in die tijd schonk ze hem een zoon: Telegonus. Toen het tijd voor zijn vertrek werd, gaf Circe Odysseus goede raad voor een voorspoedige thuiskomst. Ze adviseerde hem af te dalen tot de onderwereld en de schik van de zinnen Theresis op te zoeken. Ook vertelde ze Odysseus hoe hij tussen het monster Scylla en de draaklike Charybdis kon doorkomen.

Volgens sommige bronnen was het Circe, meesteres in gedaanteoverwisselingen, die de zeediër Scylla in een gruwelijk monster met twaalf armen en zes snuilen had veranderd. Circe had liefde opgevat voor de zeegod Glaucus, maar die gaf de voorkeur aan de mooie Scylla. Daarom had Circe giftige kruiden in Scylla's badwater gestrooid, of giftige kruiden voor Scylla toegesprengd van Glaucus, hoe dan ook veranderde de ongelukkige nimf in een gruwelijk monster met twaalf armen en zes snuilen. Ze nam haar intrek in een grot tegenover de draaklike Charybdis, waar menig schip in verrek, en lieërde van bemanningsleden die ze van passerende schepen plukte.

Een ander die Circe wraak afzwaaide was Pirus, een van de zonen van Krotos. Pirus was getrouwd met de nimf Canene, dochter van de Romeinse god Janus. Uit wraak veranderde Circe hem in een specht. Toen zijn vrouw en zijn vrienden hem gingen zoeken, veranderde ze ook hen in dierso.

CIRCE Dochter van de zonnegod Helios en de nimf Perse (of Perseis), een dochter van Oceanus; zuster van Pasiphae, Perseis en Aetides, en tante van Medea.

Volgens veen de machtigste tovenares uit de Griekse mythologie dankzij haar contacten met duistere krachten als Chaos, Nyx (nacht) en Hekate.

Circe werd door haar vader Helios in zijn gouden zonnewagen naar het eiland Aeaë gebracht. Daar leefde ze in een paleis, omringd door betoverende wilde dieren.

NIETS: Circe leidt Odysseus naar haar dwarkpaleis. John William Waterhouse, 1891.

ONDER: Circe onthoert Odysseus' metgezellen. Johannes Zanker, houtsnede, 1678.

ONDER: Circe geeft de metgezellen van Odysseus weer hun menselijke gedaante. Giovanni Battista Tiepi, Rome, 1802.

ERIS

Eris was niet alleen de godin van twist en tweedracht, maar ook van vijandelijkheid, chaos en hoogoplopende conflicten. Actief stookte ze anderen tegen elkaar op, zowel mensen als goden. Ze schiep plezier in de ruzies die ze veroorzaakte.

ERIS Godin van twist en tweedracht, aangezien zij van alle twisten in het oude Griekenland.

Dochter van Zeus en Hera, maar ook vaak de dochter van Erebos (duisternis) en Nyx (nacht) genoemd. Zuster en half-zuster van Ares.

Volgens sommige bronnen was Eris klein als een dwerg waarmee ze ergens aankwam naar het land ze ergens verblijf en hoe meer tijd ze veroorzaakte, hoe groter ze werd. Ze symboliseert ze hoe twist en tweedracht steeds groter en sterker worden.

Geen beter versmak dan loederversmak, vond Eris. Overal waar ze kwam zaaide ze tweedracht tussen vrienden of zelfs ze oechteloden op tot wettouwen of overspel. De voortdurende ruzies die zich versenlang voordeden tussen haar ouders, Zeus en Hera, versneden misschien wel de voedingsbronnen voor haar fascinatie met tweedracht.

Eris werd verseld door jaloezie, wrok en wettouwen. Ze was onopzettig en had geen voorkeuren; ze vond het gewoon leuk om te zien dat anderen kwad en elkaar werden. Als een gewetensloze intrigante ontketende ze ruzies waar en wanneer ze kon. Zij stond aan het begin van elke ruzie en kloof tot het laatste einde. Waar zelfs als de ruzie van bijgelofde, kloof er dankzij haar nog lange tijd wrok en boosheid hangen. Eris genoot nog het meest als een twist uitloper op een oorlog. Vaak voorgesteld ze haar broer, de oorlogsgod Ares, die net als zij hield van strijd, woedheid en bloedvergieten. De verscherpingen van het slagveld ontfonden een onoverschaanbare aantrekkingskracht uit op Eris en Ares.

Op Griekse vazen en reliëfs staat vaak een vrouw te midden van strijdende mannen alge-

beeld. Vaak is dat Eris, maar ook een andere godin wordt vaak het centrum van de strijd, haar zuster Eros. Eros de 'stedenveroverster' en Eris, godin van twist en tweedracht, werden gehaat en gevreesd door de mensheid maar gewaardeerd door Ares, omdat ze net als hij van de oorlog hielden. Homerus maakt weinig onderscheid tussen Eris, godin van de tweedracht, en Eros, godin van de verseniging; vermoedelijk beschouwde hij beiden als een en dezelfde godin met twee namen.

Maar Eris was niet alleen maar dwelt, vond de Griekse schrijver Hesiodus. Volgens hem was Eris weliswaar verantwoordelijk voor strijd en oorlog, maar inspireerde ze mensen ook met competitiviteit, zodat ze probeerden zich te onderscheiden van anderen, en dat kwam uiteindelijk de hele gemeenschap ten goede. Haar liefde voor twist en strijd dwelde ze niet te meer dan de paar tweedrachtige Eros, maar ze wette mensen ook op de strijd met zichzelf aan te gaan, dat wil zeggen met hun diepste eigenschappen, en ze h interesse in te spannen. Dus Eris had haar goede kant.

Eris leachte verscherpende kinderen tot wereld, de moesten van hen hebben diecht

een symbolische functie in de mythologie, als negatieve eigenschappen en twijfelde gevolgen van de strijd. Zoals Paris, slappende arbeid in de strijd om het mooiste; Lethe, godin van vergeetachtigheid; Limes, de god van hongersnood als gevolg van de strijd; de drie Alpea (zusters); Leto, Ares en Arion; de Hymenoi, goden die verlichtingen en tweewerelden versierden; de Makros, wapenmakers en kabouters in het strijdgeweld; de Androctonoi, die dweliger slachtoffers op het slagveld maakten; de Phoroi, die zorgden voor moed en droefheid in vredetijd; Homeros, god van memoires; Ate, roekeloosheid; Dysnomia, wetteloosheid en anarchie; de Amphigonioa (geschillen); de Paraboloi (Overspanningen); en de Meikes (ruziezoeksters). Zij droegen het keune bij aan twist en tweedracht.

Eris speelde ook een belangrijke rol in de Trojaanse Oorlog. Sterker nog: de Trojaanse Oorlog was door haar veroorzaakt. Al het strijden en lijden in de Trojaanse Oorlog werd veroorzaakt door een incident op de bevelen van Paris en Thetis. Alle goden behalve twee goden. Eris was ongenodigd voor dit grote

feest, dus ze voelde zich gepasseerd. Om wraak te nemen stelde ze een van de goden appels van de Hesperiden en op die goden appel schreef ze dat die het meest was 'voor de mooiste'. Die appel werd ze veroorzaakte te midden van drie mooie godinnen die op het feest aanwezig waren: Athena, Hera en Aphrodite. Uiteindelijk begrepen de drie direct met elkaar te twisten wie van hen het meest was en deze appel trokken. Ze vroegen Zeus wie de mooiste van hen was, maar die voelde er niets voor om een uitspraak te doen. Hera was zijn vrouw, Athena

LINKSOVEN: Een op een Attische monetaire uit 330 v.Chr.

RECHTSOVEN: De beelden van Paris en Thetis. Eris was het ongenodigde vrouw of vrouw naar 'het mooiste' kanten de godinnen Hera, Athena en Aphrodite (links, dorstend 932)

ONDER: Overlijden van een vrouw in de strijd in 510 v.Chr.

DE SCHIK- GODINNEN

De schikgodinnen, in het Grieks de Moirai genoemd, waren drie godinnen die het levenslot van de mens bepaalden.

Cloto de spinster spin de levensdraad. Lachesis de verdelerster meet de toegenomen tijd af en Atropos de onafwendbare dood de levensdraad door. In de oudere mythen worden ze de dochters van Nyx (nacht) genoemd; volgens latere mythen waren ze de dochters van Zeus en Themis, of van Ananké, de noodzakelijkheid. Ze werden soms afgebeeld als drie mooie jonge vrouwen, soms als drie bijde haken.

De schikgodinnen waren machtiger dan Zeus; zelfs de oppergod moest voor het noodlot buigen. Ze lieten zich niet beïnvloeden door het wél en wee van mensen en goden en spelden dan ook zelden een oor in de Griekse mythen. De afzonderingen bevestigden de regel. Cloto

zette Aphrodite van om met andere goden te slapen; de schikgodinnen beïnvloedden het leven van de Titaan Typhon; en ze wekten Peirgos op uit de dood nadat hij door zijn vader Tantaloos in stukken was gekookt.

In één mythe worden de schikgodinnen opbrekend opgevoerd; ze waarschuwen Akhaos dat haar zoon Menelaos niet langer zou leven dan het houtblok dat op dat moment in de haard lag. Toen Akhaos het houtblok uit het vuur en borg het zorgvuldig op. Jaren later maakte Menelaos met de boers van zijn moeder jacht op het weseite Kalydonische Everzwijn; hoewel hij het eindig doodde, zochten zijn ooms ruzie met hem en na een hevige twist werden ze door hem gedood. Toen Akhaos het vernam, waarop ze in woede het houtblok in het vuur en direct verbrandde haar zoon. Daarna beëindigde ze zichzelf van het leven.

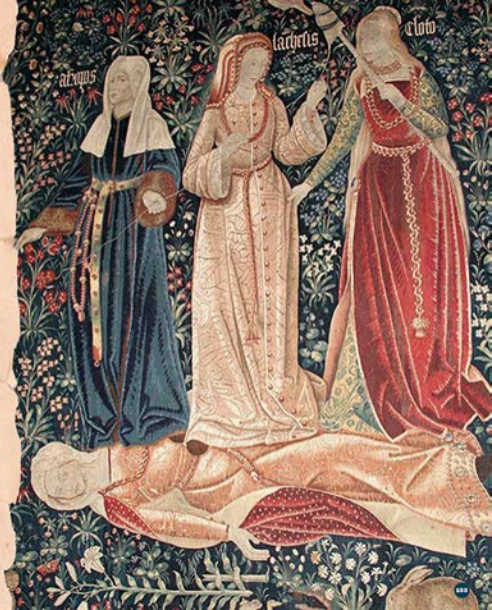
De enige keer dat de schikgodinnen zich lieten misleiden was toen Agullo had gehoord dat zijn favoriet Admetos ten dode gedood was. Hij bedong een voorwaarde bij de schikgodinnen: ze zouden Admetos' leven sparen wanneer hij iemand vond die bereid was in zijn plaats te sterven. Het was niet gemakkelijk om een plaatsvervanger te vinden maar uiteindelijk bracht Admetos' vrouw Alkestis het offer van haar leven en dwalde ze af naar de onderwereld.

RECHTSBOVEN: Always krijgt de levensdraad door, met op momenten gefluisterd op het Griekse eiland Rhos.

LINKSBOVEN: Bronzen beeld van Cloto de spinster in Baltimore, Maryland.

LINKSONDER: Lachesis meet de levensdraad, ca. 900.

RECHTERBENEDEN: 'Strom' van de dood, achteraf moet het afgezien tegen de drie schikgodinnen Atropos, Lachesis en Cloto. 'Leid', ca. 900.

later aan Achilles' strijdwagen gebonden met deze godin, en Ajax zou zichzelf met dit zwaard van het leven beroven.

De Trojanen Coriol sloopte zich voort en vatte talloze slachtoffers onder de Grieken, de Trojanen en hun bondgenoten, maar de muren bleken bestand tegen alle aanvallen. Zonder Achilles wagenen de Trojanen ook tegen te vallen. Ze drengen ze door de Griekse versterkingen, bemisten de Griekse schepen en stonden op het punt die in brand te steken. Nog steeds hield Achilles zich afzijdig, maar zijn vriend Patroklos had en smeekte hem om zijn wapenrusting te mogen lenen en als het ware in de gedaante van Achilles de Trojanen van de schepen weg te jagen.

Achilles ging akkoord, miste Patroklos direct daarna zou terugkomen naar het legerkamp. Patroklos drong de Trojanen terug naar de stad maar werd zo overmoedig dat hij de strijd aangaf met Hector. Tegen hem was Patroklos niet opgewassen en hij werd aan Hektors speer getroffen. Hector nam de wapenrusting van Achilles mee als buit en liet deze lichamen liggen.

Verdriet om de dood van zijn vriend en wraakgevoelens besloten Achilles omze om zich toch weer in de strijd te begeven. In een nieuwe wapenrusting, gesmeed door Hephaistos, richtte hij Hector op. Volgens een voorstelling zou Hector worden gedood door Achilles, dat aanvankelijk bleef hij binnen de stadsmuren. Maar zijn overgevoel stond hem niet toe zich te

wenschaalen. Zoals zo veel Trojanen zou ook hij niet aan zijn noodlot kunnen ontsnappen.

Athena speelde een rol in dit tweegevocht en zette Achilles de benodigde wapen aan. In de gedaante van Hektors krever moedige ze Hektor aan, maar ze liet hem op het laatt in de steek. Hektor wist toen dat hij ten dode was opgeschreven, maar zijn laatste ogenblikken zonden roemrijk zijn. Met getrokken zwaard stormde hij af op Achilles. Zijn tegenstander wierp zijn speer en doorpietende daarmee zijn hals.

Hektors dood was niet genoeg voor Achilles. Met de godin van Ajax bond Achilles de helen van Hector aan zijn strijdwagen. Zo sloopte hij zijn geconvoide tegenstander twaalf dagen

lang rond Troje. Maar Hektors lichamen bleef onverschadigd, daar zorgden Apollo en Aphrodite voor. De goden vermaanden Achilles het lichamen af te vaten aan zijn familie in ruil voor een legerij. Geholpen door Hermes waagde koning Priamus zich in het kamp van Achilles, hij smeekte hem om het lichamen van zijn zoon. Achilles was getroffen door de woorden van de tweevoudige vader en de goden vermaanden hem het lichamen van Hector vrij te geven. Er werd een bestand van twaalf dagen afgesproken, zodat Hector met eer kon worden begraven.

In de stad werd rouw bedreven om de verdierige van de stad. Na de dood van Hector zou Troje weldra vallen, was voorgeeld.

LINKSOVEN: Achilles staat op het punt om Hector te doden, tegengehouden door Athena. Relief, Conservatori Museo Borghese, Rome.

LINKSONDER: Anatomische tekening van het lichamen van Hector, Jacques-Louis David, 1783.

ONDER: Hektors lichamen wordt aangevoerd door de Trojanen. Romeinse grafreliëf, ca. 100-150 n.Chr.

